

2015 m. rugsėjo 15 d.¹

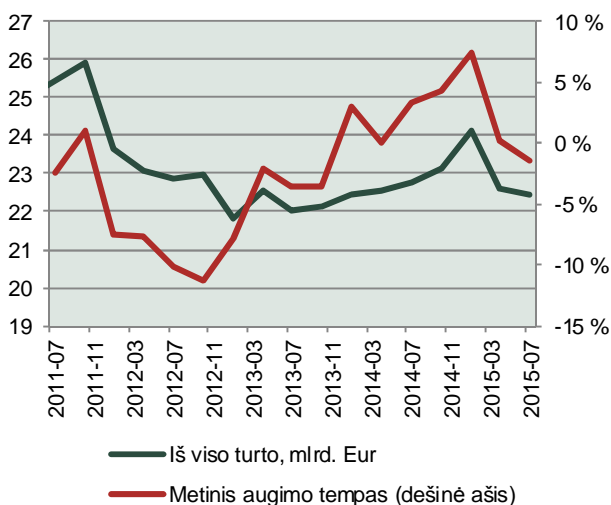
Bankų veiklos apžvalga

Lietuvoje veikiančių bankų turtas 2015 m. II ketv. buvo kiek mažesnis nei prieš ketvirtį. Kaip ir I ketv., įsipareigojimai patrunuojančiosioms institucijoms mažėjo. Bankuose klientų laikomų indėlių suma 2015 m. II ketv. toliau nuosaikiai didėjo ir netikėtų jos pokyčių neįvyko. Aktyvumu išsiskyrė būsto paskolų rinka, kur kreditavimas per ketvirtį augo sparčiausiai nuo 2008 m. pabaigos. Pagyvėjimas buvo stebimas ne tik būsto, bet ir įmonių paskolų, taip pat kituose fizinių asmenų paskolų segmentuose, o tai leidžia konstatuoti atsargų paskolų rinkos pagyvėjimą. Bankų sistema pirmuosius šešis 2015 m. mėnesius buvo pelninga, tačiau žemų palūkanų aplinka ir mažėjančios pajamos iš paslaugų ir komisinių lėmė bankų pelno mažėjimą ir prastėjančias pelningumo rodiklių reikšmes.

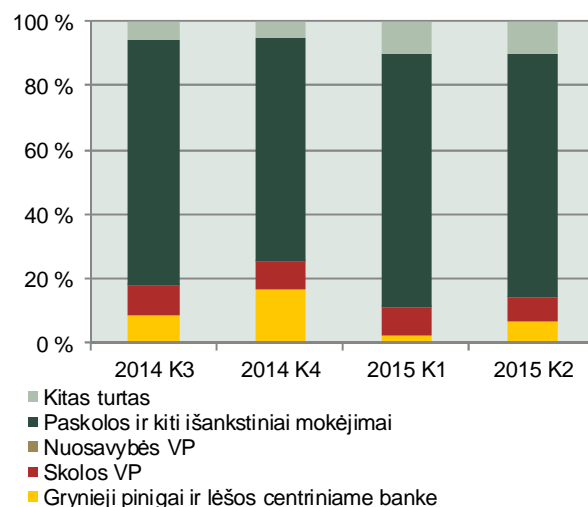
Turtas ir įsipareigojimai

Bankų turto struktūros pokyčiui įtakos turėjo lėšų iš patrunuojančiųjų institucijų perskirstymas ir nedideli skolos vertybinių popierių pajamingumai. 2015 m. II ketv. Lietuvoje veikė 7 bankai ir 8 užsienio bankų filialai. Bankų turtas laikotarpio pabaigoje siekė 22,4 mlrd. eurų ir per ketvirtį sumažėjo 211 mln. eurų (-0,9 %). Palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, bankų sistemos turtas buvo mažesnis 331 mln. eurų (-1,5 %). 2015 m. II ketv. labiausiai mažėjo paskolų ir išankstinių mokėjimų (4,9 % – iki 16,9 mlrd. Eur) ir, mažėjant pajamingumui, skolos vertybinių popierių suma (11,8 % – iki 1,7 mlrd. Eur). Paskolų ir išankstinių mokėjimų sumos mažėjimą lėmė mažėję bankų indėliai patrunuojančiosiose kredito įstaigose, o klientams suteiktų paskolų suma per ketvirtį išaugo. Lėšų, laikomų sąskaitose Lietuvos banke, padaugėjo 1,0 mlrd. – iki 1,2 mlrd. eurų. Iš dalies tai lėmė aplinkybė, kad aukštos kokybės skolos vertybinių popierių pajamingumas yra itin mažas, bet labiausiai – tai, kad dalis lėšų, laikytų patrunuojančiuosiuose bankuose, buvo nukreipta į sąskaitas centriniame banke.

Bankų sektoriaus turtas

Turto struktūra

Šaltinis: Lietuvos bankas

¹ 2015 m. rugsėjo 14 d. išleista apžvalga atnaujinta, dėl techninių priežasčių pasikeitus vienos sistemos dalyvio finansinės ataskaitos duomenims. Bendrai sistemos analizei ir išvadoms šie pokyčiai įtakos neturi.

Bankų įsipareigojimai 2015 m. II ketv. sumažėjo 264 mln. eurų (-1,3 %) – iki 20,0 mlrd. eurų. Didžiąją šio sumažėjimo dalį lėmė bankuose toliau mažėjusi įsipareigojimų patrunuojančiosioms institucijoms suma. Klientų indėlių suma bankuose per ketvirtį, priešingai, išaugo.

Pagrindiniai bankų veiklos rodikliai²

(mln. Eur)

Eil. Nr.	Rodiklis	2014-07-01	2015-04-01	2015-07-01	Pokytis II	Pokytis per
					ketv.	metus
		Suma, mln. Eur			proc.	
1.	Turtas (aktyvai)	22 743,9	22 623,1	22 412,5	-0,9	-1,5
2.	Skolos vertybiniai popieriai	2 210,2	1 920,5	1 693,9	-11,8	-23,4
3.	Išperkamoji nuoma (lizingas)	1 005,9	992,0	978,5	-1,4	-2,7
4.	Klientams suteiktos paskolos	14 781,3	14 830,2	15 205,7	2,5	2,9
4.1.	Privačioms įmonėms*	6 817,2	6 587,5	6 808,3	3,4	–
4.2.	Finansų institucijoms*	171,7	132,2	161,6	22,2	–
4.3.	Fiziniams asmenims*	6 639,7	6 970,9	7 121,7	2,2	–
4.3.1.	Būsto paskolos*	5 662,9	5 743,4	5 829,3	1,5	–
4.4.	Valdžios sektoriaus institucijoms*	1 152,7	1 139,6	1 114,1	-2,2	–
5.	Paskolų vertės sumažėjimas	572,1	497,6	470,8	-5,4	-17,7
6.	Indėliai	14 155,6	15 912,3	15 941,7	0,2	12,6
6.1.	Privačių įmonių*	4 418,6	4 832,0	4 610,3	-4,6	–
6.2.	Finansų institucijų*	344,4	364,6	376,2	3,2	–
6.3.	Fizinių asmenų*	8 256,3	9 652,8	9 853,8	2,1	–
6.4.	Valdžios sektoriaus institucijų*	1 152,7	1 062,9	1 101,4	3,6	–
7.	Akcininkų nuosavybė	2 392,7	2 405,6	2 458,6	2,2	2,8
8.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	131,7	56,8	109,2	–	-17,1
9.	Grynoji palūkanų marža, proc.	1,5	1,5	1,5	–	–

*Nuo 2014 m. spalio 1 d. keitėsi klientų kategorijų klasifikavimo principai, todėl paskolų ir indėlių duomenys pagal klientų grupes nėra tiesiogiai palyginami su ankstesnių laikotarpių duomenimis.

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Reikalavimų vykdymas

Visi Lietuvoje veikiantys bankai su atsarga vykdo tiek minimalaus bendro kapitalo pakankamumo reikalavimą, tiek naująjį kapitalo apsaugos rezervo reikalavimą. Bendras bankų kapitalo pakankamumo rodiklis 2015 m. liepos 1 d. buvo 23,8 proc. ir didesnis nei praėjusį ketvirtį (22,2 %). Visi Lietuvoje veikiantys bankai vykdė tiek minimalaus bendro kapitalo pakankamumo reikalavimą (8 %), tiek ir reikalavimą, į kurį įskaitomas 2015 m. birželio 30 d. įsigaliojęs 2,5 proc. kapitalo apsaugos rezervo reikalavimas (iš viso 10,5 %). Lietuvos bankų sistemos kapitalą daugiausia (98 %) sudaro aukščiausios kokybės bendras 1 lygio nuosavas kapitalas (angl. *common equity tier 1*, CET1), jo atitinkamas rodiklis 2015 m. II ketv. siekė 23,4 proc. (minimalus reikalaujamas – 4,5 %, įskaitant kapitalo apsaugos rezervą – 7 %). Nepaisant geros bankų sistemos kapitalo būklės, kai kuriems bankams kapitalo pakankamumo klausimas yra aktualus, todėl Lietuvos bankas nuolat stebi bankų nuostolių absorbavimo pajėgumą, ragina bankus didinti kapitalą.

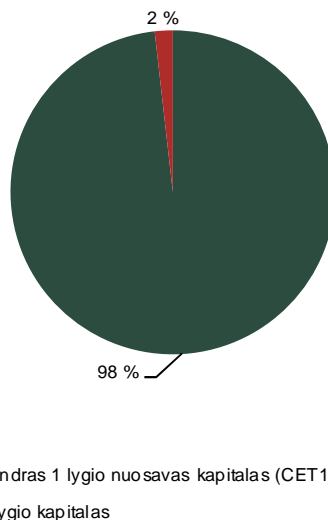
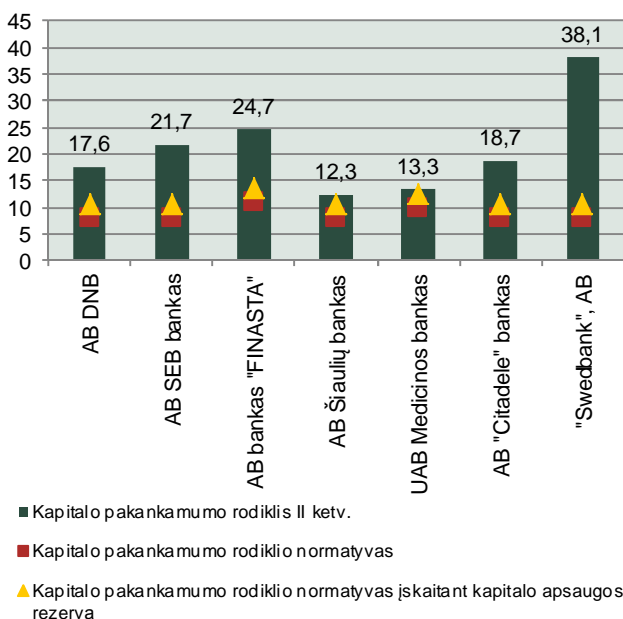
Bankų turimo likvidžiojo turto atsargos atitinka nustatytus reikalavimus. Bankų likvidumo būklė 2015 m. II ketv. buvo gera – indėliai bankuose per šį laikotarpį stabiliai augo, o pritrauktos lėšos buvo investuojamos į likvidžias priemones. Nuo 2015 m. bankai turi užtikrinti reikalavimo dėl padengimo likvidžiuoju turtu rodiklio (angl. *liquidity coverage ratio*, LCR) vykdymą. Stebėdamas bankų pasirengimą įgyvendinti naujuosius likvidumo reikalavimus ir siekdamas užtikrinti jų vykdymą, Lietuvos bankas šiuo metu skaičiuoja preliminarinius LCR rodiklius. Planuojama, kad ataskaitos apie pačių bankų apskaičiuotus LCR

² 2015 m. rugsėjo 15 d. atnaujinti šie 2015 m. II ketv. bankų sistemos duomenys: turtas iš 22 419,3 mln. Eur į 22 412,5 mln. Eur (skirtumas -6,8 mln. Eur); klientams suteiktos paskolos iš 15 206,7 mln. Eur į 15 205,7 mln. Eur (skirtumas -1,0 mln. Eur), iš jų – paskolos finansų institucijoms iš 162,6 mln. Eur į 161,6 mln. Eur (skirtumas -1,0 mln. Eur); indėliai iš 15 952,6 mln. Eur į 15 941,7 mln. Eur (skirtumas -10,9 mln. Eur), iš jų – finansų institucijų indėliai iš 387,1 mln. Eur į 376,2 mln. Eur (skirtumas -10,9 mln. Eur); acnininkų nuosavybė iš 2 465,4 mln. Eur į 2 458,6 mln. Eur (skirtumas -6,8 mln. Eur).

rodiklius bus pradėtos teikti nuo 2015 m. spalio 1 d. Lietuvos banko duomenimis, bankams turint dideles likvidžiojo turto atsargas, nustatytieji rodikliai 2015 m. II ketv. buvo vykdomi su pakankamomis atsargomis.

Bankų kapitalo pakankamumo rodikliai (%)

Bankų kapitalo struktūra (2015 liepos 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas

Reguliacinė ir ekonominė aplinka

Baigėsi procesai, susiję su dviejų bankų akcijų įsigijimu. Lietuvos bankas kartu su Europos Centrinio Banku (ECB) įvertino pirkėjų prašymus įsigyti AB „Citadele“ banko ir AB banko „FINASTA“ nuosavybę ir buvo nuspręsta neprieštarauti įsigijimui. 2015 m. liepos 7 d. baigtas AB „Citadele“ banko akcijų netiesioginio įsigijimo procesas, kuriuo leista netiesioginę dalies banko akcijų nuosavybę įgyti JAV investuotojų grupei, vadovaujamai „Ripplewood Advisors Inc“. 2015 m. balandžio mėn. šiems investuotojams buvo leista įsigyti 75 % + 1 Latvijos AS „Citadele banka“ akcijų, o pastarajam bankui priklauso 100 proc. AB „Citadele“ banko akcijų. 2015 m. liepos 17 d. AB Šiaulių bankas mainais į naujos emisijos akcijas įsigijo AB banką „FINASTA“ ir susijusias įmones iš AB „Invalda INVL“. Šiuo metu vykdoma AB banko „FINASTA“ reorganizacija. Jai pasibaigus, AB Šiaulių bankas perims visą AB banko „FINASTA“ turtą, teises bei pareigas ir tęs veiklą, o AB bankas „FINASTA“ bus išregistruotas iš Juridinių asmenų registro.

Atnaujinti Atsakingojo skolinimo nuostatai mažins gyventojų perteklinio įsiskolinimo riziką. 2015 m. gegužės mėn. Lietuvos banko valdyba patvirtino atnaujintus Atsakingojo skolinimo nuostatus (ASN)³, kuriais siekiama sumažinti gyventojų perteklinio įsiskolinimo riziką. Pirmą kartą šie nuostatai buvo parengti 2011 m. rudenį, o atnaujintieji įsigalios 2015 m. lapkričio 1 d. Pastarieji parengti atsižvelgiant į šiuo metu esančios žemos palūkanų normų aplinkos keliamą riziką, siekiant apsaugoti gyventojus nuo galimų palūkanų normų šokų ateityje. Atnaujintuose ASN lieka galioti reikalavimas, kad maksimali paskolos grąžinimo ir palūkanų įmokų suma negali viršyti 40 proc. tvarių paskolos gavėjo mėnesio pajamų. Tačiau išskirti papildomi reikalavimai kredito įstaigai patikrinti, ar paskolos gavėjas bus finansiškai pajėgus atlaikyti palūkanų normos šuolius. Įvestas reikalavimas užtikrinti, kad paskolos gavėjas neturėtų skirti daugiau nei 50 proc. gaunamų mėnesinių pajamų kredito įmokoms mokėti, kai paskolos palūkanų norma pakyla iki 5 proc. Be to, nustatyta, kad maksimali kredito trukmė negalės viršyti 30 metų (anksčiau galiojo 40 m. terminas). Papildomai nuostatuose numatyta išimtis, kuri suteiks galimybę kredito įstaigoms daliai klientų taikyti iki 60 proc. tvarių mėnesio pajamų ribą.

³ Atnaujintus ASN rasite Lietuvos banko [svetainėje](#).

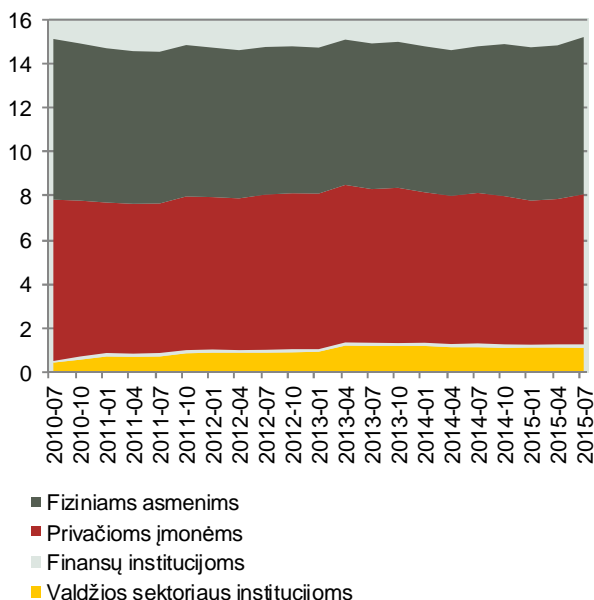
Paskolų portfelis

Paskolų portfelio pokyčiai

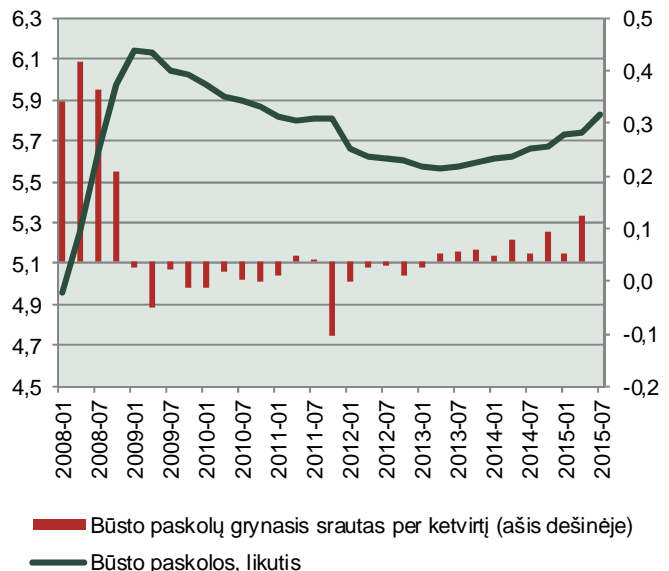
Paskolų (grynąja verte⁴) rinkoje toliau stebimas pagyvėjimas. 2015 m. liepos 1 d. bankai klientams paskolų buvo suteikę 375 mln. eurų (2,5 %) daugiau nei prieš ketvirtį, o bendras paskolų portfelis siekė 15,2 mlrd. eurų. Palyginti su tuo pat laikotarpiu prieš metus, paskolų suma išaugo 424 mln. eurų (2,9 %). Kreditavimo rinkoje buvo jaučiamas didesnis, nei įprasta, pagyvėjimas – daugiau skolinosi ir įmonės, ir namų ūkiai. Labiausiai per ketvirtį išaugo paskolos privačioms įmonėms – 221 mln. eurų (3,4 %), tačiau ne ką mažiau augo ir fizinių asmenų paskolų portfelis, jis padidėjo 151 mln. eurų (2,2 %). Būsto kreditavimas 2015 m. II ketv. augo sparčiausiai nuo 2008 m. IV ketv.: šio segmento paskolų portfelis padidėjo 86 mln. eurų (1,5 %) ir pasiekė aukščiausią lygį nuo 2010 m. pradžios, t. y. – iki 5,8 mlrd. eurų. Įmonių ir fizinių asmenų paskolų portfelio augimo tempus kiek iškreipė vieno banko paskolų perklasifikavimas, kai dalis įmonių paskolų nuo 2015 m. II ketv. buvo priskirtos fizinių asmenų ne būsto paskolų segmentui. Atmetus šio perskirstymo įtaką, fizinių asmenų paskolų portfelio augimas II ketv. galėjo būti mažesnis apie 0,7 proc. punkto, o įmonių paskolų augimo tempas – didesnis 0,8 proc. punkto, būsto paskolų sumai šis perskirstymas įtakos neturėjo.

Būsto kredito rinkos suaktyvėjimą iš dalies galima sieti su 2015 m. lapkričio 1 d. įsigaliosiančiais ASN pakeitimais, kuriais bus mažinama gyventojų perteklinio įsiskolinimo rizika. Lietuvos banko vertinimu, naujieji pakeitimai turės neutralų poveikį gyventojų galimybėms pasiskolinti norimą sumą, tačiau žinia apie šiuos pakeitimus galėjo paskatinti gyventojų reakciją įsigyti būstą būtent šiuo metu, užuot atidėliojus sprendimą. Kita vertus, tai, kad augo ir įmonių skolinimasis, leidžia konstatuoti ir bendrą situacijos paskolų rinkoje pagerėjimą. Nepaisant to, kol kas anksti spręsti, ar po užsitęsusio ramybės laikotarpio įvyks reikšmingesnis proveržis. Žemų palūkanų normų aplinka tebelieka skatinantis veiksnys ūkio subjektams skolintis, tačiau Lietuvos ir užsienio rinkų ekonomikos prognozės yra atsargios. Nepaisant to, Lietuvos bankas aktyviai stebi situaciją bankų paskolų rinkoje ir yra pasirengęs taikyti visas teisės aktuose numatytas priemones (pvz. anticiklinį kapitalo atsargos rezervą), siekdamas užtikrinti tvarią ir stabilų tiek viso bankų sektoriaus, tiek ir skolinimo raidą.

Bankų paskolų portfelis (mlrd. Eur)

Būsto paskolos (mlrd. Eur)

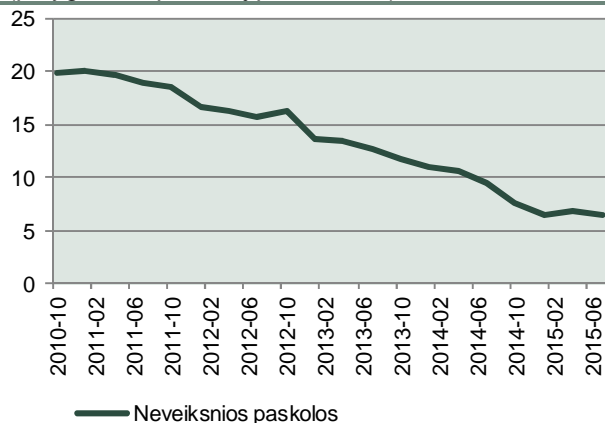
Pastaba: nuo 2014 m. spalio 1 d. būsto paskolos įsigyti apima ir namų ūkiams suteiktas paskolas, skirtas investuoti į būstą savo reikmėms ar nuomai, įskaitant statybą ir remontą, todėl duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių duomenų eilute.

Šaltinis: Lietuvos bankas

⁴ Paskolų portfelis (grynąja verte) – paskolos, kurias bankams turi grąžinti skolininkai, įskaitant sukauptas paskolų palūkanas, atėmus paskolų vertės sumažėjimą. Atkreiptinas dėmesys, kad įvairiose Lietuvos banko ataskaitose naudojamos kelios paskolų portfelio sąvokos, todėl skiriasi paskolų portfelio pokyčių, paskolų srautų matavimas.

Paskolų kokybė šiek tiek pagerėjo. 2015 m. II ketv. neveiksnių paskolų (įskaitant lėšas bankuose ir skolas vertybinius popierius) rodiklis siekė 6,4 proc. portfelio bendrąja verte⁵. Per ketvirtį neveiksnių paskolų rodiklis pagerėjo 0,3 proc. punkto. Tam didžiausios įtakos turėjo lėšų centriniuose bankuose padidėjimas ir daugiausia išaugusios naujų paskolų sumos nulemtas paskolų portfelio augimas. Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, blogų paskolų nurašymai neveiksnių paskolų rodiklį taip pat veikė teigiamai.

Bankų neveiksnių paskolos (palyginti su paskolų portfeliu, %)

Pastaba: nuo 2015 m. Europos Sąjungoje pradedamas taikyti naujas neveiksnių paskolų apibrėžimas, nuo 2014 m. spalio 1 d. Lietuvoje veikiančių bankų paskolų kokybės rodikliai skelbiami pagal naujus reikalavimus ir jų reikšmės yra nevisiškai palyginamos su ankstesnėmis.

Šaltinis: Lietuvos bankas

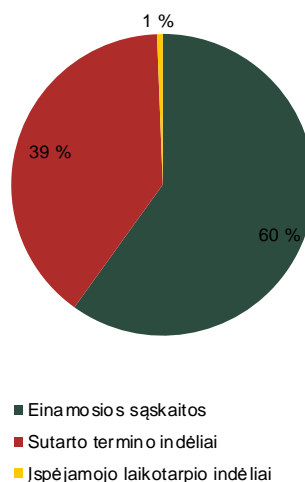
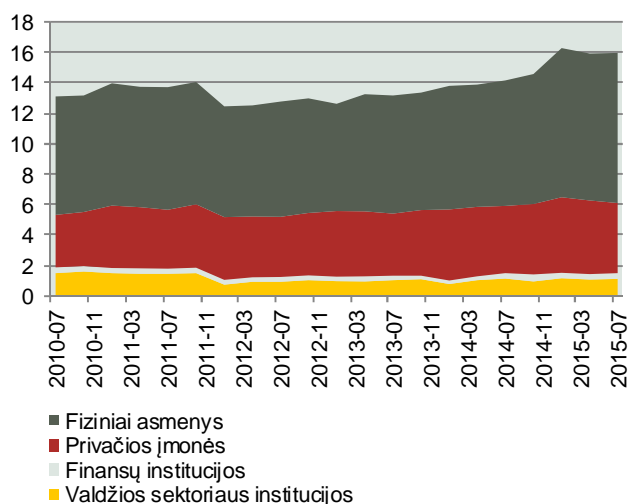
Indėliai bankuose

Bankuose laikomų indėlių suma 2015 m. II ketv. nuosaikiai augo. 2015 m. liepos 1 d. klientai bankuose laikė 15,9 mlrd. eurų indėlių ir tai buvo 29 mln. eurų (0,2 %) daugiau nei 2015 m. I ketv. Per ketvirtį išaugo visų klientų grupių, išskyrus privačias įmones, indėliai. Daugiausia didėjo fizinių asmenų indėliai – 201 mln. eurų (2,1 %), o įmonių indėlių suma sumažėjo 222 mln. eurų (4,6 %). Palyginti su 2014 m. II ketv., klientai bankuose laikė 1,8 mlrd. eurų daugiau indėlių (12,6 %). Sprendžiant iš tokių duomenų, galima teigti, kad indėlių pokyčiai šiuo metu yra nuosaikūs, o ryškesniems metiniams pokyčiams įtakos turėjo euro įvedimo efektas, kai gyventojai įnešė nemažai lėšų, kurių dalis taip ir pasiliko bankų sąskaitose. Panašu, kad, nors palūkanų normos ir žemos, bankų indėliai ir toliau bus pasirenkami kaip populiariausias lėšų laikymo būdas, nors pastaruoju metu populiarumą įgauna tokie alternatyvūs finansiniai produktai, kaip pensijų fondai, investiciniai fondai ir gyvybės draudimas. Vis dėlto matyti, kad, nesant pakankamos gražos, pirmenybė teikiama einamosioms sąskaitoms, o ne terminuotiesiems indėliams.

⁵ Paskolų portfelio (be lėšų bankuose ir skolos VP) neveiksnių paskolų rodiklis sudarė 8,2 proc.

Indėlių suma (mlrd. Eur)

Indėlių struktūra pagal terminus (2015 m. liepos 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas

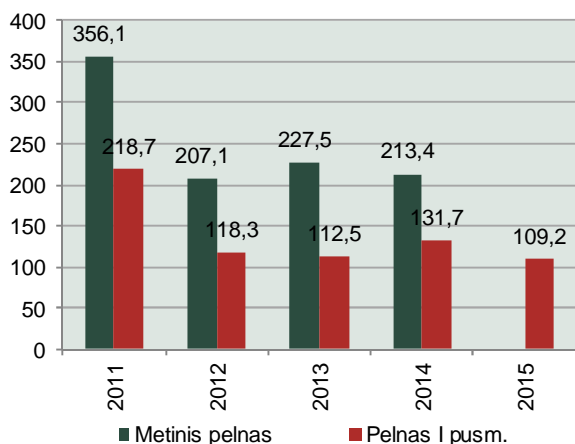
Pelningumas ir veiklos efektyvumas

2015 m. I pusm. bankų sistema veikė pelningai, tačiau bendras pelnas toliau mažėjo. Lietuvoje veikiantys bankai ir užsienio bankų filialai 2015 m. I pusm. uždirbo 109,2 mln. eurų pelno – 22,5 mln. eurų (17,0 %) mažiau nei prieš metus. Pelną nepalankia linkme veikė tiek mažėjusios grynosios palūkanų pajamos, tiek ir grynosios paslaugų ir komisinių pajamos. Pelną 2015 m. I pusm., palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, pagerino 8, pablogino 7 rinkos dalyviai. Nuostolį per pirmąjį 2015 m. pusmetį patyrė tik 2 rinkos dalyviai, kiti veikė pelningai.

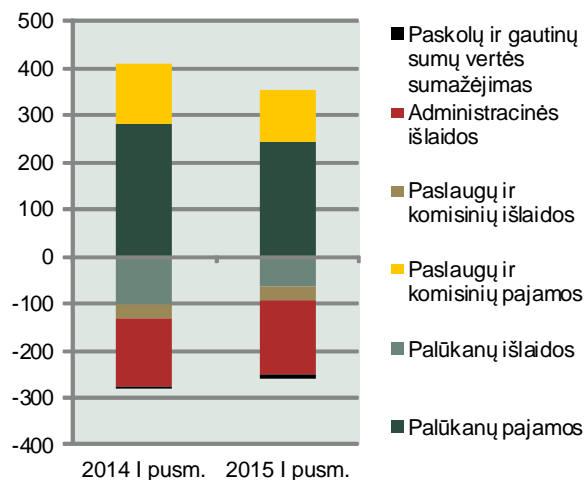
Žemų palūkanų aplinka nepalanki bankų grynosioms palūkanų pajamoms. Bankų palūkanų pajamos 2015 m. I pusm., palyginti su tuo pat laikotarpiu prieš metus, sumažėjo 41,7 mln. eurų (–14,7 %) ir sudarė 241,2 mln. eurų, o išlaidos sumažėjo 38,8 mln. eurų (–37,3 %) ir sudarė 65,2 mln. eurų. Bankams žemų palūkanų normų aplinka ir toliau liko nepalanki, nes mažesnės išlaidos neatsvėrė sumažėjusių pajamų iš turimo turto: grynosios palūkanų pajamos susitraukė 2,9 mln. eurų (–1,6%) ir siekė 176,2 mln. eurų.

Paslaugų ir komisinių grynųjų pajamų pokytis mažino pelną. Nepaisant plačiau pradėtų taikyti tam tikrų paslaugų mokesčių (pvz., už sąskaitų tvarkymą), bankų grynosios pajamos iš paslaugų ir komisinių taip pat menko. Dalies pajamų šioje srityje bankai neteko nebelikus poreikio konvertuoti litus į eurus, o taip pat mažėjo pajamos iš tarptautinių pavedimų. Paslaugų ir komisinių pajamos 2015 m. I pusm., palyginti su laikotarpiu prieš metus, sumažėjo 15,4 mln. eurų (12,0 %) ir sudarė 112,7 mln. eurų, o išlaidos, priešingai, augo – jos padidėjo 1,8 mln. eurų (6,5 %) ir sudarė 29,4 mln. eurų. Vykstant tokiems pokyčiams, grynosios paslaugų ir komisinių pajamos sumažėjo 17,2 mln. (–17,1 %) ir sudarė 83,3 mln. eurų.

Bankų sektoriaus pelnas (mln. Eur)

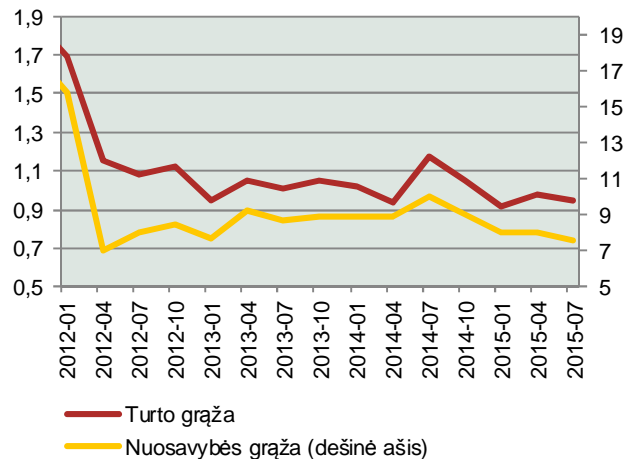
Pagrindiniai pajamų ir išlaidų straipsniai (mln. Eur)

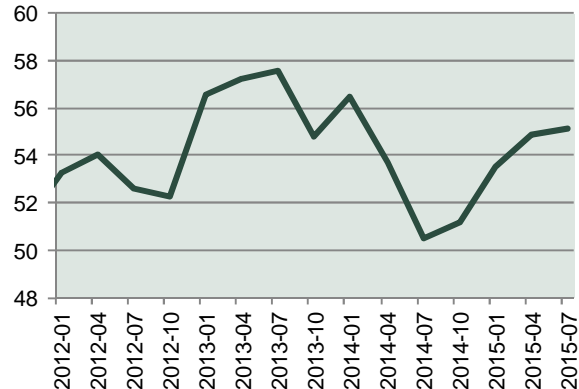
Šaltinis: Lietuvos bankas

Pelnui nepalankia linkme keitėsi ir bankų administracinės išlaidos. 2015 m. I pusm. bankai patyrė 155,4 mln. eurų administracinių išlaidų. Palyginti su 2014 m. I pusm., jos išaugo 10,6 mln. eurų (7,3 %). Gaudami mažesnes grynąsias pajamas iš pagrindinės veiklos, bankai patiria spaudimą ir dėl administracinių išlaidų, jos greičiausiai didėja ir dėl išlaidų darbo užmokesčiui.

Bankų pelningumo rodikliai (proc.)

Bankų efektyvumo rodiklis (proc.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Visi anksčiau minėti veiksniai neigiamai atsiliepė bankų pelningumo rodikliams. Bankų turto grąžos rodiklis per metus sumažėjo nuo 1,17 iki 0,95 proc., o nuosavybės grąža suprastėjo nuo 10,4 iki 7,62 proc. Dėl daugiau nei pajamos padidėjusių išlaidų 2015 m. II ketv. pablogėjo ir bankų efektyvumo rodiklio⁶ reikšmė – pastarąjį ketvirtį ji buvo 55,2 proc. (prieš metus siekė 50,5 proc.).

Lietuvos bankas
Priežiūros tarnyba
Bankų priežiūros skyrius

Pasiteiravimui
Rūta Medaiskytė
Tel. (8 5) 2680 588
El. p. rmedaiskyte@lb.lt

⁶ Kitaip dar vadinamo sąnaudų ir pajamų (angl. cost-to-income) santykiu.